

Hvor boede Jens Globs moder.

Af arkivar Anna Louise Alstrøm.

Thyholm har nu fået sin lokalhistoriske forening op at stå, og vi er nok mange, der håber, at det vil være starten til en større egns historisk, kulturhistorisk og personhistorisk aktivitet, da det indtil dato har været såre beskedent, hvad vi finder gennem litteraturen om denne del af vort lille Danmark.

En af de få autentiske begivenheder, vi kender, fra gammel tid her på egnen er mordet på Børglumbispen 29. august 1260 i Hvidbjerg kirke, hvor Jens Glob (herefter med tilnavnet Den Hårde) dræbte bispen, efter sigende i retfærdig harme over, at denne havde frataget hans mor hendes retmæssige jordegods.

Om dette mord findes en række sagn fra hele landet; men til sagnet fra Thyholm, hvor begivenheden vitterligt fandt sted, knytter sig en enkelt oplysning, som ikke findes i sagnet andre steder fra, nemlig »At Jens Globs moder boede ved Egebjerg mølle.«

Er man egns historisk interesseret, må man uvilkårligt stille sig selv det spørgsmål: »Hvor lå Egebjerg mølle, hvis den har eksisteret, og hvor kan Jens Globs mor da have boet?«

Helt naturligt vil den lokalkendtes tanker samle sig om »Borregård«. På den tid må fjorden her have dannet en vig, og en fjordarm eller en bred å kan endnu anes langt ind i landet, så stedet har været godt egnet til anlæg af en vandmølle.

Hertil kommer navnet »Borregård«, der straks leder tankerne hen på en her tidligere beliggende borg, selv om ordet borre på olddansk også betyder en skråning, altså i forbindelsen her kunne stå for en gård på en skråning, hvilket jo også meget godt passer til gårdens beliggenhed.

Foretrækker vi at tro på det første, hvilket vi har en vis ret til i kraft af, at borg på ægte thyholmbomål stadigvæk udtales som borre, er det nærliggende at studeres de luftfotos, der findes fra egnen, lidt nærmere.

Gennem luftfotos er mange gamle byer og bopladser fundet rundt omkring i landet.

Kan man også herigennem finde en borg ved Borregård?

Mærkeligt er det, at man netop her, selv uden tanker på eller kendskab til fortidens begivenheder og sagn, straks bemærker en sær egenartet tegning i terrænet, noget der ligner en ringvold på stedet.

Er man først fanget ind af et sådant fotografi, er det svært at slippe tanken om den historie, der måske ligger begravet her. Sådan gik det og-

så for os; men i erkendelse af vor amatøragtige viden på det felt henvendte vi os på Nationalmuseet med vort fotografi, og her blev man virkelig så interesseret i de mærkelige konturer på billedet, at man sendte et par folk, der repræsenterede hver sin historiske tid, op at se på stedet. Ingen af dem kunne dog sige noget sikkert, idet de ved at betragte egnen i sin helhed måtte erkende, at tegningerne kunne skyldes et naturfænomen, og der var da ikke muligheder for at undersøge stedet nærmere, medmindre man før eller senere gør sådanne fund her, at man med rette kan sætte et videnskabeligt arbejde i gang, og det er da en af de ting vi nu kan håbe vil ske.*

Hvor ligger da det sted? vil en og anden naturligvis spørge, og det kan da nogenlunde let forklares.

Følger vi fra Limfjorden åen ved Borregård vestpå omtrent til knæet, hvor åen drejer mod syd, har vi oven for på venstre hånd en bakke, som, når den betragtes fra vejen, der ligger nord for Borregård, selv fra landjorden har nogle ejendommelige konturer.

Stedet må i vikingetiden og i den tidligere middelalder have været ideelt for anlæggelse af en borg. Her var vid udsigt over fjorden, så man kunne se alt, hvad der kom den vej fra. Gik fjorden op i landet her, som alt tyder på, har man kunnet gemme egne både bag bakken, så de ikke kunne ses fra søsiden, og kom folk fra landsiden, skulle de et eller andet sted over en bro eller et vadested, så man også her kunne holde øje med fremmede. Hertil kommer, at der på den tid har været meget skov på stedet. Navnet Egebjerg siger det; men også traditionen fortæller herom. Fra generation til generation er det berettet, at man i sin tid kunne gå i træerne fra Borregård til Østergård i Søndbjerg. Desuden kan vi gennem de gamle historiske kilder få bekræftet, at egnen her var skovrig, ligesom det berettes, at tømmeret til Hvidbjerg kirkes bygning er hentet i sognet.

At skovene forsvandt så fuldstændigt, at man for mindre end halvanden hundrede år siden kunne berette, at der ikke fandtes et træ på Thyholm, ved vi; men det gør ikke deres tidligere tilstedeværelse mindre sikkert.

Derimod må borgen og Egebjerg mølle stå hen som fri fantasi, til eventuelle beviser måske findes, hvis vi da ikke vil tage gamle sagn til indtægt også for borgens eksistens.

Et enkelt sted findes nemlig omtalt en borg her.

I biskop Erik Pontoppidans: »Danske Atlas«, der udkom i tiden omkring 1768, berettes om en borg her, ganske vist af en hel anden art. Det fortælles, at der på den tid, hvor der endnu var skov i Hvidbjerg sogn, lå en røverborg i Korskjær, og at disse røvere bortførte to jomfruer fra Østergård i Egebjerg og myrdede dem, hvorefter røverne af egnens beboere blev anmeldt og straffet; men, tilføjes det, i dag kan man kun se resterne af denne borg.

Nu står udtrykket »i dag« ikke netop for tiden omkring 1768, idet Erik Pontoppidan allerede var død 1764, 66 år gammel, og en del af stoffet til »Danske Atlas« var indsamlet hundrede år tidligere af Peder Hansen Resen (1625-88).

Studerer vi forarbejdet til Videnskabernes Selskabs kort over Thyholm fra 1789, finder vi på kortet, at arealet lige vest for bakken, hvor vor formodede borg skulle ligge, er benævnt »Karskiær«.

Er det en fejlskrivning af »Korskiær« eller »Kaarskiær«, så er tanken ikke fjern, at en nedlagt borg i sin forfaldstid kunne tages i brug af røvere eller andet skidtfolk, og tænker vi os den ovenomtalte historie fortalt i 1600-tallet, vil en sådan voldshandling sagtens kunne være foregået et par hundrede år tidligere og dog være en begivenhed, som folk ville huske at berette om, når der skulle fortælles om mærkelige hændelser fra gammel tid.

Egebjerg mølle har vi, så vidt jeg ved, ikke omtalt andre steder end i sagnet fra bispemordet i Hvidbjerg kirke; men måske kan vi tage en langt nyere ting til indtægt her.

Da vejen mellem Tambohus og Hvidbjerg for nogle år siden blev rettet ud eller flyttet, fortælles det, at man under dette arbejde stødte på en gammel møllesten, hvilket ingen imidlertid interesserede sig nærmere for ud over at bemærke, at her lå en gammel møllesten.

Var det møllestenen fra Egebjerg gamle mølle? eller var det en langt nyere møllesten, som egebjergboerne har kendskab til og kan fortælle om?

I samme forbindelse kan jeg ikke lade være at nævne en beretning om, at der på en af Egebjerggårdene for et halvt hundrede år siden skal være fundet en større sten med nogle mærkelige tegn indridset i. Stenen skal være slået til skærver og brugt til fyld i gårdsplads eller vej. Har nogen hørt, hvor denne sten blev fundet?

Med dette spørgsmål vil jeg slutte denne hypotese, som enhver kan forstå, hviler på et meget spinkelt grundlag.

Den er da også kun fremlagt her for at vise en af de mange muligheder, som en lokalhistorisk interesseret befolkning har for at dyrke egnshistoriske studier, selv om man ikke har vore store videnskabelige biblioteker og arkiver lige om hjørnet.

Anna Louise Alstrøm.

* forf. tænker muligvis på den skydebane, der i indeværende år bliver anlagt i dette terræn. (red.)

Luftfoto af Egebjerg.